

VN/6629/2018; YMo33:00/2018

Lausunto ehdotuksesta valtioneuvoston asetukseksi maa-ainesjätteen hyödyntämisestä maarakentamisessa

Luonnoksessa MASA-asetukseksi ehdotetaan säädettävän ympäristönsuojeluvuorokausista, joiden täyttyessä rakentamisessa ja muussa vastaavassa toiminnassa syntyvän maa-ainesjätteen hyödyntämiseen maarakentamisessa ja hyödynnettävän maa-ainesjätteen välivarastointiin ei tarvittaisi ympäristölupaa. Toimintaa voitaisiin harjoittaa rekisteri-ilmoituksella.

Asetuksen tavoitteena on sujuvoittaa maa-ainesjätteen hyödyntämisen hallinnollisia menettelyjä samalla kun varmistetaan, että hyödyntämisen terveys- ja ympäristövaikutukset ovat hallinnassa. Asetuksella halutaan edistää jätteiden hyödyntämistä maarakentamisessa kiertotalouden edistämiseksi.

Ympäristöteollisuus ja -palvelut YTP ry tukee asetusvalmistelun keskeisiä tavoitteita. Asetusluonnos ei kuitenkaan nykyisessä muodossa edistäisi maa-ainesjätteen hyödyntämistä. Ehdotuksen määritelmien tulkinnanvaraisuus ja soveltamisalaan tehdyt rajaukset rajoittaisivat maa-ainesjätteen hyödyntämistä perusteettomasti tilanteissa, joissa hyödyntämisestä ei synny vaaraa ympäristölle. Käsitteiden ja soveltamisalan puutteellinen määrittely voisi johtaa alueellisiin tulkintaeroihin eikä asetus siten edistäisi toiminnanharjoittajien tasapuolista kohtelua.

YTP katsoo, että rekisteröintimenettelyä pystyisivät hyödyntämään lähinnä sellaiset tahot, joilla on hallussa koko MASA-asetuksen mukainen ketju: maanrakennuskohde, jossa MASA-materiaalia syntyy, ja hyödyntämiskohde, jossa sitä voidaan hyödyntää. Ehdotetussa muodossaan asetus palvelisi siis lähinnä kaupunkeja ja kuntia ja niitäkin vain siinä tapauksessa, että hyödyntämiskohde tiedetään ennakolta ennen kaivuutöitä. Tai niillä on välivarastointia varten olemassa oleva ympäristölupa.

On epätodennäköistä, että etenkin yksityinen sektori pystyisi tekemään rekisteri-ilmoituksia. Ehdotuksen mukaan rekisteröinti-ilmoitus voidaan tehdä vasta, kun MASA-kelpoinen materiaali ja hyödyntämiskohde on tiedossa. Usein rekisteröitävät maa-aineserät syntyvät kaivuutöissä eikä ennakkotutkimuksissa. On myös haastavaa saada kahden erillisen kohteen aikataulut kohtaamaan, jos kohteet eivät kuulu samalle taholle.

Rekisteröintiin liittyy lisäksi ajallinen viive, joka näkyy työmaalla viivästyksenä ja voi johtaa siihen, että maa-ainesjäte ajetaan maankaatopaikalle.

YTP katsoo, että asetusta pitää muokata merkittävästi, jotta sillä saavutetaan tavoitteet maa-ainesjätteen hyödyntämisestä kiertotalouden edistämiseksi.

Maa-ainesjätettä pitäisi pystyä välivarastoiminaan asetuksessa sallitun ajan rekisteri-ilmoituksella ennen kuin hyödyntämiskohde on selvillä. Tähän menettelyyn ei sisälly ympäristöriskejä. Hyödyntämiskohde ilmoitetaan päivittämällä rekisteri-ilmoitusta. Kiertotalouden edistäminen vaatii joustavuutta myös menettelyiltä.

Välivarastoitavan ja hyödynnettävän maa-ainesjätteen sallitut määrät rekisteröintimenettelyssä olisi syytä yhdenmukaistaa. Sallitut määrät ovat myös selvästi liian pienet, jotta rekisteröintimenettelyä voitaisiin käyttää isommissa maanrakennuskohteissa.

Maa-aineksen hyödyntämistä edistettäisiin parhaiten rajaamalla pilaantumaton ja jätteen maa-ainesjäte asetuksen soveltamisalan ulkopuolelle. Tähän tulisi soveltaa samoja vaatimuksia kuin neitseelliseen luonnonmateriaaliin.

Pykäläkohtaisina huomioina YTP esittää seuraavaa:

2 § Soveltamisala

Syntyvän pilaantumattoman maa-aineksen ja maa-ainesjätteen käytölle ei tulisi asettaa rajoituksia asetuksessa. Jos pilaantumaton maa-aines ei täytä jätelain mukaisia jätteen ominaisuuksia, kyse ei ole jätteestä eikä maa-aineksen tule silloin kuulua asetuksen soveltamisalaan.

3 § Soveltamisalan rajaus

Maa-ainesjätteen hyötykäyttökohteiden rajauksen tulee perustua hyödynnettävän maa-ainesjätteen ympäristövaikutuksiin. Pilaantumattoman maa-ainesjätteen osalta hyötykäyttökohdetta ei tulisi rajoittaa, koska ympäristön pilaantumisriskiä ei käytännössä ole. Mikäli maa-ainesjäte on puhdasta ja vastaa haittapitoisuudeltaan luonnon maa-ainesta, ei ole ympäristöllistä tai terveydellistä syytä estää sen käyttöä esim. pohjavesialueilla, viljelyalueilla ja asumiseen tai lasten leikkipaikoiksi tarkoitetuilla alueilla.

4 § Määritelmät

Asetuksessa käytetään termejä, jotka ovat epäselviä tai joiden tulkinta on haastavaa.

Pilaantumaton maa-aines ja pilaantumaton maa-ainesjäte ovat termeinä lähellä toisiaan eikä niiden eroa ole asetuksessa määritelty selkeästi. Mikäli maa-ainesjäte vastaa luonnon maa-ainesta taustapitoisuudeltaan tai sen haitta-ainepitoisuudet ovat alle PIMA-kynnysarvojen, ei ole ympäristöperusteista syytä rajoittaa sen käyttöä. Maa-aines olisi jätettä vain, mikäli sille ei ole käyttöä.

Maanrakentamiskohdetta ja sen laajuutta ei määritellä asetuksessa. Avoimeksi jää, onko esimerkiksi 10 km pitkä moottoritie samalla tavalla yksi kohde kuin yksittäinen teollisuuslaitoksen tontti. Esimerkiksi väylähankkeet jaetaan usein osiin. Asetuksessa pitäisi löytää käytännöllinen tapa rajata laajemmat kohteet.

Välivarastoinnin määritelmää olisi syytä selventää kestollisesti. Välikuormausta ei tulisi katsoa välivarastoinniksi. Jos esimerkiksi maa-aines kuormataan uudelleen kaivuukohteen ja lopullisen hyödyntämiskohteen välissä, mutta maa-ainesta ei varastoida pitkäkestoisesti, kyse ei ole asetuksessa tarkoitetusta välivarastoinnista.

Pykälästä puuttuu tutkimustarvealueen määritelmä.

5 § Maa-aineksen tutkimustarve ja jäteluokittelu

Tutkimustarvealue on aivan uusi termi, jota ei esiinny lainsäädännössä muualla. Löytyisikö sille jo jokin käytössä oleva termi?

Tutkimustarpeen määrittely jää epäselväksi. Kenen vastuulle tutkimustarpeen määrittely esimerkiksi kuuluu? Pitääkö mahdollisten sanktioiden takia jokainen alue tutkia varmuuden vuoksi?

Mitkä ovat seuraukset, jos toiminnanharjoittajalla ei ole tietoa tai syytä epäillä alueen maa-aineksen pilaantumista ja toiminnanharjoittaja ei tee haitta-ainetutkimuksia, mutta myöhemmin käy ilmi, että maa-aines onkin pilaantunutta?

6 § Jätteen hyödyntämistä ja siihen liittyvää väliaikaista varastointia koskevat vaatimukset

Rekisteröinnin mukaiset maa-ainesmäärät (50 000 tonnia ja 20 000 tonnia) ovat liian pieniä isompia käyttökohteita ajatellen.

Etäisyydet ja kerrospaksuudet: Jos maa-aines on tutkittu ja todettu pilaantumattomaksi, ei ole tarvetta määritellä erityisiä etäisyyksiä tai kerrospaksuuksia.

Varastoinnin aloittaminen ennen lopullisen maarakennuskohteen löytämistä pitäisi sallia. Asetuksen mukaisesti täysin käyttökelpoista maa-ainesta voi mennä hukkaan, mikäli käyttökohdetta ei tiedetä etukäteen. Kiertotalouden edistämiseksi varastointi olisi syytä sallia ennen lopullisen käyttökohteen löytämistä.

7 § Rekisteröinti-ilmoitus

Pykälässä ei oteta kantaa siihen, miten rekisteröinti-ilmoitusta voidaan muuttaa tai päivittää tarvittaessa. Voidaanko välivarastoinnin kestoa pidentää ilmoituksella silloin kun se on perusteltua esimerkiksi hyödyntämiskohteen rakentamisen aikataulun viivästyessä?

Pykälässä tulisi myös säätää siitä, miten menetellään, jos hyödyntämiskohde muuttuu sallitun välivarastoinnin aikana.

Liite 2

Haitallisten aineiden raja-arvot eivät ole yhdenmukaisia PIMA-asetuksen mukaisten ohjearvojen kanssa. Tämä lisää epätietoisuutta siitä, mitä käsiteltävä maa-aine on ja kuinka sen kanssa toimitaan.

Otto Lehtipuu

Ympäristöteollisuus ja -palvelut YTP ry